CZU 327:578.834
DOI 10.5281/zenodo.3980484

UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND REPERCUSIUNILE PANDEMIEI COVID-19 ASUPRA ZONELOR CONFLICTOGENE

Svetlana CEBOTARI
Doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale, Republica Moldova
e-mail: *svetlana.cebotari@mail.ru*
https://orcid.org/0000-0001-9073-104X

Carolina BUDURINA-GOREACII
Doctor în științe politice, lector universitar
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relații Internaționale, Republica Moldova
e-mail: *carolina.budurina@gmail.com*
https://orcid.org/0000-0003-2406-4212

Una din problemele prezente nu doar pe arena internațională, dar și pe masa de lucru, în laboratoarele virusologilor, în discursul științific al polemologilor, politologilor, economiștilor și a specialiștilor din alte domenii este problema cu referire la impactul coronavirusului COVID-19 asupra zonelor conflictogene. Deși în primele trei luni ale anului 2020 toată atenția comunității internaționale era axată asupra emergenței pandemiei COVID-19 și a impactului acesteia asupra individului, societății, relațiilor interumane, merită să fie acordată atenție și zonelor conflictogene prezente pe mapamond. Pe fundalul emergenței virusului, atenția comunității internaționale pentru zonele conflictogene pare să fie reorientată spre problema ce vizează COVID-19.

Prezentul articol are drept scop analiza impactului virusului COVID-19 asupra zonelor conflictogene de pe arena internațională cum ar fi cele din Europa, Africa, Orientul Apropiat, America Latină. De asemenea, se face o analiză de comportament a actorilor implicați în conflict în condițiile pandemiei COVID-19.

***Cuvinte-cheie**: comunitatea internațională, relații internaționale, COVID-19, zone conflictogene.*

SOME CONSIDERATIONS ON THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON CONFLICT ZONES

One of the problems that are present not only on the international arena, but also on the work table, in the laboratories of virologists, in the scientific discourse of polemologists, political scientists, economists and specialists in other fields refers to the problem regarding the impact of COVID-19 virus on conflict zones. Although in the first three months of 2020 all the attention of the international community is focused on the emergence of COVID-19 virus and its impact on citizens, society, interpersonal relationships, it is also worth paying attention to the conflict zones present in the world. Against the background of the virus emergence, the international community's attention to conflict zones seems to be redirected to the issue of COVID-19.

The purpose of this article is to analyze the impact of COVID-19 virus on conflict zones that are present on the international arena such as those on the Europe, Africa, the Middle East, the Latin America. Also is made a behavioral analysis of the actors involved in the conflict under the conditions of COVID-19 virus.
Keywords: *international community, international relations, COVID-19, conflict zones.*

QUELQUES CONSIDÉRATIONS CONCERNANT LES RÉPERCUSSIONS DE LA PANDÉMIE DE COVID-19 SUR LES ZONES DE CONFLIT

L'un des problèmes présents non seulement sur la scène internationale, mais aussi sur la table de travail, dans les laboratoires des virologues, dans le discours scientifique des polémologues, des politologues, des économistes et des spécialistes d'autres domaines est le problème en référence à l'impact du virus COVID-19 sur les zones de conflit. Bien que dans les trois premiers mois de 2020 toute l'attention de la communauté internationale se concentre sur l'émergence du virus COVID-19 et son impact sur l'individu, la société, les relations humaines et interpersonnelles, il convient de prêter attention aussi aux zones de conflit présentes dans le monde. Dans le contexte de l'émergence du virus, l'attention de la communauté internationale sur les zones de conflit semble se recentrer sur la question du COVID-19.

Cet article vise à analyser l'impact du virus COVID-19 sur les zones de conflit présentes sur la scène internationale telles que l'Europe, l'Afrique, le Proche-Orient, le continent latino-américain. En outre, une analyse du comportement des acteurs impliqués dans les conflit dans les conditions du virus COVID-19 est faite.
Mots-clés*: communauté internationale, relations internationales, COVID-19, zones de conflit.*

НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ВЛИЯНИЯ ПАНДЕМИИ COVID-19 НА КОНФЛИКТНЫЕ ЗОНЫ

Одна из проблем, присутствующих не только на международной арене, но и в кабинетах ученых, в лабораториях вирусологов, в научном дискурсе полемологов, политологов, экономистов и специалистов в других областях, связана с воздействием вируса COVID-19 на конфликтные зоны. Хотя в первые три месяца 2020 года все внимание международного сообщества было сосредоточено на появлении вируса COVID-19 и его влиянии на человека, общество, межличностные отношения, также следует обратить внимание на конфликтные зоны, существующие в мире. В связи с появлением вируса внимание международного сообщества, по всей видимости, было переориентировано с конфликтных зон на проблему борьбы с COVID-19.

Целью данной статьи является анализ воздействия вируса COVID-19 на конфликтные зоны, присутствующие на международной арене, на европейском, африканском, латиноамериканском континентах и на Ближнем Востоке. Также проведен поведенческий анализ субъектов, вовлеченных в конфликты в условиях пандемии COVID-19.
Ключевые слова*: международное сообщество, международные отношения, COVID-19, конфликтные зоны.*

Introducere

Una din problemele prezente pe masa de lucru și în laboratoarele virusologilor și geneticienilor, dar și în discursul științific al polemologilor, politologilor, economiștilor și a specialiștilor din alte domenii este problema cu referire la impactul virusului COVID-19 asupra zonelor conflictogene. Deși în primele trei luni ale anului 2020 toată atenția comunității internaționale a fost axată asupra emergenței noului virus COVID-19 și a impactului acestuia asupra individului, societății, relațiilor interumane, merită să fie acordată o atenție sporită zonelor conflictogene prezente pe mapamond. Pe fundalul emergenței virusului, atenția comunității internaționale pentru zonele conflictogene pare să fie abandonată. Toată atenția este reorientată spre problema ce vizează COVID-19. Deși emergența virusului

COVID-19 este principala problemă globală, prezența zonelor conflictogene de pe arena internațională merită o abordare specială. În perioada epidemiilor, în special în cazul coronavirusului, apar cele mai mari dezastre cu impact local, regional, dar și global.

În condițiile emergenței virusului, o deosebită atenție trebuie să fie acordată zonelor conflictogene. Anume populația din țările afectate de conflicte - indiferent de război sau de consecințele acestuia, este mai vulnerabilă la răspândirea virusului. În multe cazuri, războiul sau tulburările de lungă durată, agravate de gestionarea greșită a crizei, de prezența corupției, a sancțiunile internaționale, au slăbit sistemele naționale de sănătate, demonstrând lumii întregi incapacitatea de a face față în lupta cu noul virus COVID-19. Astfel, pentru o mai bună comprehensiune a repercusiunilor condiționate de prezența și impactul acestui virus asupra zonelor conflictogene, apare necesitatea de a scoate în relievanță specificul situației din aceste zone [9]. Pornind de la raționamentele și de la situația anterioară virusului COVID-19, epidemia de Ebola din 2014 în Guineea, Liberia și Sierra Leone, a avut un impact devastator asupra statelor respective. Conform indicilor Grupului Crisis s-a constatat că „la început, virusul s-a răspândit incontrolabil, nu numai datorită monitorizării epidemiologice limitate și a lipsei de experiență și capacitate de reacție a sistemului de sănătate, dar și din motivul că cetățenii au rămas sceptici în ceea ce privește declarațiile guvernului și directivele acestuia".

În cazul conflictelor, medicilor, actorilor umanitari naționali și internaționali le este complicat să obțină ajutor din partea populației din zonele conflictogene. În 2019, Organizația Mondială a Sănătății (OMS) și ONG-urile internaționale s-au luptat cu virusul Ebola în estul Republicii Democratice Congo (RDC). În unele cazuri, combatanții au vizat medicii și instituțiile medicale. Chiar dacă autoritățile congoleze și OMS au reușit aparent să pună capăt epidemiei, aceasta a durat și a provocat multe victime (în total, 2.264 de decese confirmate) [2].

În multe cazuri, impactul COVID-19 asupra refugiaților și a persoanelor strămutate va afecta în continuare femeile, care sunt de cele mai multe ori majoritatea în rândul populațiilor strămutate din regiunile implicate în conflict. Stigmatizate din cauza legăturii (reale sau iluzorii) pe care le-au avut cu grupurile armate, aceste femei întâmpină imense dificultăți în accesarea serviciilor și aprovizionarea familiilor cu produse alimentare. Femeile și copiii deplasați, expuși exploatării sexuale sau violenței și a căror reintegrare în comunități nu este prioritatea guvernelor slabe sau indiferente, vor fi printre primele afectate de crizele economice care vor însoți răspândirea virusului.

Vulnerabilitatea la COVID-19 a refugiaților și a persoanelor strămutate se explică parțial prin faptul că virusul ar putea slăbi serios capacitatea instituțiilor internaționale de a acționa în zonele de conflict. OMS și reprezentanții altor agenții internaționale sunt îngrijorați de faptul că restricțiile legate de virus vor perturba lanțurile umanitare de aprovizionare. Dar organizațiile umanitare nu sunt singurii actori ai sistemului multilateral, de asemenea, pot fi afectate. Efectele potențiale ale COVID-19 asupra punctelor de stres specifice sunt amplificate de faptul că sistemul global a fost deja redirecționat. Astfel, perioada actuală, prin particularitățile sale, se distinge de alte crize internaționale, inclusiv, relativ recente. Atunci când criza financiară a provocat o încetinire a dezvoltării economice la nivel global în 2008, Statele Unite au avut încă un efect suficient pentru a modela răspunsul internațional prin intermediul G20, chiar dacă Washingtonul a avut grijă să implice Beijingul în acest proces. În 2014, Statele Unite și-au asumat răspunderea, deși într-un mod tardiv, față de criza provocată de epidemia Ebola din Africa de Vest, cu ajutorul unor țări precum Regatul Unit al Marii Britanii, Franța, China sau Cuba. Astăzi, Statele Unite a căror influență internațională a slăbit deja considerabil au gestionat simultan răspunsul național la COVID-19,

nu au reușit să unească alte națiuni, condiționând resentimente internaționale.

Astfel, pentru o mai bună comprehensiune a problemei, apare necesitatea de a elabora o analiză privind situația din zonele conflictogene. Conform poziției înaintate de către Catherine Chatignoux, virusul COVID-19 poate elimina, dar poate și intensifica dinamica și energia războaielor. [3]

Zonele conflictogene în contextul pandemiei COVID-19

O primă zonă, caracterizată ca fiind una dintre cele mai conflictogene, este Orientul Mijlociu. Această regiune se confruntă la moment cu o convulsie care va avea implicații transfrontaliere și va destabiliza țările care au reușit să țină conflictele în afara granițelor sale. În țările în care capacitatea statului a devenit fie grav diminuată, fie inexistentă, consecințele COVID-19 ar putea fi transformatoare, extinzând rapoartele jandarmilor, teroriștilor și ale altor actori non-statali înarmați care au încercat să substituie organele guvernamentale, oferind servicii comunității, în unele cazuri combinând acest lucru cu subjugarea brutală a populației. Sute de mii de cetățeni au fost omorâți și milioane au fost strămutați. Actualmente, apare întrebarea: virusul COVID-19 care a afectat întreg mapamondul, va diminua sau va intensifica dinamica și evoluțiile conflictelor din lume? [1]

Zone conflictogene în care s-a ajuns la un compromis din partea actorilor implicați

Izbucnirea COVID-19 în Siria a condiționat încetarea focului între cei doi principali actori - Federația Rusă și SUA. Cele trei milioane de oameni care trăiesc în zona încetării focului, în regiunea de nord-vest a țării - Idlib, nu prea aveau speranțe că acordul între marii actorii geopolitici va fi respectat. Totuși, atât SUA, cât și Federația Rusă, din teama răspândirii coronavirusului pe întreg teritoriul țării devastate, în perioada pandemiei par să fi ajuns la un compromis de încetare a luptelor. Potrivit Observatorului Sirian pentru Drepturile Omului, luna martie a anului 2020 a înregistrat cel mai mic număr de decese civile de la începutul conflictului în 2011 (103 decese). De asemenea, multiplele administrații din Siria - guvernul de la Damasc, administrația autonomă kurdă din nord-estul țării și alianța condusă de jihadiști în Idlib - în scopul gestionării coronavirusului au ajuns la un numitor comun. „Această epidemie este o modalitate pentru Damasc de a arăta că statul sirian este eficient și că toate teritoriile ar trebui să fie returnate sub guvernanța sa", a declarat analistul F. Balanche. Cu toate acestea, pandemia și mobilizarea globală necesară, ar putea condiționa plecarea trupelor conduse de SUA din Siria și Irak. La rândul său, acest lucru ar putea crea un vid în care grupul jihadist al Statului Islamic, care încă un an în urmă s-a retras din "califat", ar putea căuta să își intensifice atacurile. Pentru diverși actori din teren – regimul Assad, forțele kurde din nord-estul țării și fracțiunile anti-Damasc din Idlib – gestionarea adecvată a epidemiei le-ar consolida credibilitatea. Dar asta ar contribui la un vid de securitate, care ar încuraja o reînviere a ISI (gruparea Statului Islamic), al cărui „califat" din Siria s-a prăbușit în martie 2019. În nouă ani, conflictul sirian a ucis mai mult de 380.000 de oameni.

O altă consecință gravă a conflictelor este strămutarea a milioane de persoane, vulnerabile la efectele virusului. [5] Datele furnizate de Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați în anul 2019 indică faptul că peste 70 de milioane de oameni din întreaga lume se încadrează în categoria persoanelor strămutate intern, iar această cifră a crescut cu siguranță de atunci, în special, în rezultatul evenimentelor din Siria. Istoria a arătat că efectul de contaminare este adesea agravat în rândul persoanelor aflate nu doar în libertate, dar și în taberele speciale pentru refugiați. Acest risc există pentru pandemia COVID-19, deși în unele regiuni serviciile medicale din aceste tabere sunt uneori mai bune decât cele din regiunea înconjurătoa-

re. Oficialii ONU sunt îngrijorați în special de tabăra Al-Hol din nord-estul Siriei, care găzduiește peste 10.000 de persoane, inclusiv femei și copii impuși să-și părăsească ultima fortăreață (Al-Hol) a Statului Islamic în momentul căderii sale, printre aceștea fiind cetățeni sirieni, irakieni, inclusiv, aproximativ 10.000 de cetățeni din alte state din regiune. [3]. În realitate, numărul celor care sunt nevoiți să trăiască în condiții precare de viață și mizerie, este mult mai mare. Războiul din Siria a condiționat deplasarea a peste 12 milioane de oameni (jumătate din populația sa) atât în interiorul țării, cât și peste hotarele acesteia.

În total 6,5 milioane de persoane au fost strămutate în Irak și Yemen. În Libia, - peste 435.000 de persoane. Statisticile uimitoare continuă: Aproximativ 11 milioane de oameni au nevoie de ajutor umanitar în Siria; în Yemen, - 24 de milioane; în Libia, - 2,4 milioane; iar în Irak - 4,1 milioane [3]. Mulți dintre refugiați dorm pe câmpuri sau sub copaci, iar lipsa apei potabile și a săpunului, adăposturi supraaglomerate, face imposibilă aplicarea igienei de bază și a respectării distanței sociale. Livrarea testelor pentru virusul COVID-19 a fost întârziată cu câteva săptămâni. În condițiile create în Idlib, apariția unui focar de virus va depăși complet capacitatea medicală a provinciei.

Actualmente, teritoriul Siriei este divizat în trei zone: teritorii controlate de regim, teritoriul kurd din nord-estul țării și Idlib. COVID-19 sporește perspectiva unui alt val de refugiați, care limitează capacitatea țărilor vecine precum Turcia și Libanul de a face față necesităților umanitare ale acestor refugiați. De asemenea, acest factor exercită o presiune sporită asupra grupurilor din vest, precum Forțele de Apărare Siriene, dominate de kurzi (SDF), în intențiile sale de a menține operațiuni de luptă împotriva ISIS și să gestioneze celulele închisorii pentru combatanții ISIS reținuți, SDF (Forțțele Democratice din Siria), tabere de refugiați precum Al-Hor, unde au fost repartizați peste 70.000 de refugiați, inclusiv combatanții ISIS și familiile acestora. Situația umanitară din Siria se va agrava dacă aceste enclave nu vor adopta un răspuns colectiv la pandemie. Actorii din teren trebuie să se abțină de la direcționarea liniilor de aprovizionare și să deschidă spațiul pentru asistență externă. Forțele proturce au întrerupt aprovizionarea cu apă în zonele deținute de kurzi din nord-est, ceea ce compromite capacitatea agențiilor umanitare de a proteja comunitățile vulnerabile în timpul pandemiei. Între timp, regimul Assad a refuzat să extindă sprijinul pe care îl primește de la OMS în zonele care nu sunt controlate de autoritățile oficiale. Aceasta implicit devine o modalitate a OMS de a refuză să funcționeze dincolo de Damasc. Activitatea organizațiilor internaționale este restricționată din cauza normelor existente care nu permit o astfel de activitate în jurul contururilor suveranității, chiar dacă, în mod cert, regimul Assad nu ar trebui să se mai bucure de beneficiile conferite de suveranitatea statului, având în vedere comportamentul acesuia în raport cu organismele internaționale. [1].

De asemenea, barierele de securitate în zonele afectate în prezent de conflict pot împiedica măsurile de combatere a COVID-19. Astfel, Siria și Yemen au suferit deja crize de sănătate în timpul războaielor civile. Cazul epidemiei de poliomielită din Siria în 2013-2014 și a epidemiei de holeră din Yemen (2016) au încetinit violența în zonă. Războiul care se desfășoară din 2015 a adus în Yemen un sistem de sănătate deja foarte slăbit. Peste 24 de milioane de oameni necesită ajutor umanitar. Epidemia COVID-19 ar putea anula rapid eforturile de ajutor și poate condiționa unul dintre cele mai grave dezastre umanitare din lume. În Yemen și nu numai, persoanele strămutate intern, solicitanții de azil și refugiații din cauza condițiilor precare de viață și a accesului limitat la asistență medicală, sunt expuși în special la virusul COVID-19.

Coaliția militară condusă de Saudi, care își desfășoară activitatea în Yemen în sprijinul forțelor guvernamentale, a anunțat încetarea focului, afirmând

că decizia unilaterală este de a preveni răspândirea coronavirusului. Rebelii Houthi, susținuți de Iran, nu au răspuns încă. "Pregătim terenul pentru combaterea bolii COVID-19", sunt declarațiile oficialilor saudiți. În ciuda unui apel de încetare a focului, promovat de Organizația Națiunilor Unite în martie 2020, violența a crescut în această țară, cuprinsă de un conflict armat deja de cinci ani. În această perioadă, în Yemen, negocierile au încetat, țara a trecut prin cea mai gravă criză umanitară din lume, potrivit ONU. De asemenea, Yemenul are un sistem de sănătate slab, în timp ce 24 de milioane de persoane, mai mult de două treimi din populație, conform ONU [5], necesită asistență umanitară.

Guvernul yemenit și rebelii șiiților houthi au răspuns inițial la apelul ONU pentru încetarea focului, la fel ca și Arabia Saudită vecină, care conduce o coaliție militară în sprijinul guvernului. Acea rară strălucire de speranță în conflictul de cinci ani a fost de scurtă durată. Apărarea aeriană saudită a interceptat rachete balistice asupra Riyadhului și a unui oraș de la frontieră cedat rebelilor susținuți de Iran. Coaliția condusă de saudiți a ripostat, lovind țintele Huthi, din capitala Sanaa, deținută de rebeli. Discuțiile în repetate rânduri au suferit eșec. Totuși, în condițiile create, reprezentantul ONU M. Griffiths, organizează consultări zilnice în încercarea de încetare a focului la nivel național. Pe măsură ce lumea luptă împotriva pandemiei, conform poziției Griffiths, părțile trebuie să se concentreze asupra confruntării reciproce pentru a se asigura că populația nu se confruntă cu riscuri și mai mari. Mai multe izbucniri violente în Yemen ar putea genera o criză umanitară și ar putea provoca un focar de coronavirus cu proporții catastrofale. Într-o țară, în care infrastructura de sănătate s-a prăbușit, unde apa este o marfă rară și în care 24 de milioane de persoane necesită asistență umanitară, populația are frica de a fi nimicită, dacă în țară nu va înceta focul și cetățenii nu vor primi ajutorul respectiv. „Oamenii vor ajunge să moară pe străzi, cadavrele vor putrezi în aer liber", a declarat Mohammed Omar, un șofer de taxi în orașul-port Hodeida din Marea Roșie. [4]

Spre deosebire de China, Europa și SUA, aceste țări nu sunt afectate de COVID-19. Respectiv, o răspândire a virusului în astfel de state foarte sărace, ar putea provoca consecințe devastatoare. Pandemia poate duce la agravarea conflictelor, a situației umanitare, a fluxului de migranți. Maladia ar putea, de asemenea, să reducă, în opinia experților, energia beligeranților care vor continua să lupte. Potrivit lui Robert Malley, președintele Grupului Internațional de Criză cu sediul la Washington, pandemia va diminua cu siguranță capacitatea și voința statelor și a sistemului internațional de a lupta eficient contra noului virus. Aceste conflicte, brutale și violente așa cum sunt, vor deveni imperceptibile și inaudibile pentru multe state. Totuși, reprezentanții ONU, care se străduie să facă față, asigură monitorizarea evoluției conflictelor și a situației țărilor aflate în criză. [4]

În unele subregiuni din Orientul Mijlociu există conflicte care înregistrează rate mari de violență, instabilitate socială și fragilitate în structurile politice, circumstanțe care contribuie la crearea unor scenarii pesimiste sub controlul intervenției actorilor externi. Așa numitul Stat Islamic se poate reorganiza și profita de situație pentru a relua poziții strategice în Irak și Siria, o oportunitate care este combinată cu retragerea forțelor internaționale, ca urmare a rezoluției parlamentului irakian din ianuarie 2020 sau a tulburării cauzate în Idlib și Homs, în cazul Siriei. Focarul COVID-19 în regiune este o posibilitate de violență în viitor. Terorismul se produce în haosul lumii. Când istoria în sine moștenește războiul, regiunile devin zone de riscuri și amenințări, devin un teren fertil pentru apariția de noi violențe sau pentru consolidarea criminalității existente...

În unele cazuri în care există tensiuni sau conflicte internaționale, efectele secundare devin adesea tem-

porare deoarece actorii trebuie sa revina pentru a participa la complicații interne. Cu toate acestea, atunci când situația se reia, condițiile de conflict inițiale se schimbă, de asemenea, iar stoparea poate avea dimensiuni diferite de temporalitate sau gravitate.

Acesta poate fi cazul conflictului dintre Statele Unite și Iran, care a cunoscut un punct critic în ianuarie 2020, odată cu desfășurarea mai multor operațiuni militare convenționale și neconvenționale. Confruntările directe au făcut o ușoară recesiune, activitățile militare s-au limitat la ofensarea miliților aliate de pe alte fronturi din Orientul Mijlociu, extinzându-și activitatea prin declanșarea unor acțiuni cibernetice, iar punctul de cea mai mare presiune a fost redirecționat spre sferele diplomatice și economice. Iranul se confruntă cu patru flancuri care adaugă gravității impactului COVID-19: sancțiuni și restricții economice; derivatul volatilității prețurilor combustibililor fosili; creșterea nemulțumirii sociale; și amenințarea militară latentă - deși aparent pasivă - cu rivalii săi regionali. Pe de o parte, Statele Unite au devenit în ultimele zile cea mai afectată țară de pe planetă din punct de vedere al numărului de cetățeni infectați cu noul coronavirus COVID-19 și deceselor. Din aceste motive, ambele țări au făcut un pas obligatoriu înapoi pentru a rezolva problemele lor interne, creând o relaxare temporară, care va prezenta condiții diferite după reluarea sa. Pe de altă parte, eliminarea, la fel, pentru o perioadă de timp nu prea îndelungată a conflictului nu înseamnă încetarea acțiunilor militare [7]. Țările occidentale au fost cel mai puternic lovite de pandemie, ceea ce le-ar putea determina să devieze atât resursele militare, cât și capacitatea de intermediere a tratativelor pentru instalarea păcii. Irakul nu mai este prins de un conflict pe deplin, dar rămâne vulnerabil la o reînviere a Daesh (Gruparea Statul Islamic) în unele regiuni. Cu majoritatea trupelor non-americane, formate din coaliția Franței și Marii Britanii, acum dispărute și unele baze militare evacuate, personalul american este regrupat într-o mână de locații din Irak. Washingtonul a lansat rachete de apărare aeriană ”Patriot”, provocând temeri de o nouă escaladare în raport cu Teheranul, al cărei reprezentanțe dau vina pentru atacuri de rachetă asupra bazelor militare care adăpostesc trupele americane.

Similar situației din Yemen, principalii protagoniști ai conflictului libian au salutat inițial apelul ONU privind încetarea focului, dar au reluat rapid ostilitățile. Luptele aprige au zguduit sudul capitalei Tripoli, ceea ce sugerează că riscul unui focar major de coronavirus nu este suficient pentru a face ca armele să tacă. Turcia a jucat un rol cheie în conflict. Astfel, conform poziției lui F. Balanche, specialist în relatii internationale, deconectarea accelerată a Occidentului de la conflictele din Orientul Mijlociu ar putea limita sprijinul turc la GNA (Guvernul Concilierii Naționale). Acest lucru ar putea în cele din urmă să favorizeze forțele loiale conducătorului libanez de origine estică, Khalifa Haftar, care a lansat un atac asupra Tripoli în 2019 și are sprijinul Rusiei, Egiptului și Emiratelor Arabe Unite. Un raport al Grupului Internațional pentru Crize a subliniat că oficialii europeni au raportat despre eforturile de a asigura încetarea focului în Libia, care nu mai sunt atât de eficiente din cauza pandemiei. [12]

Protagoniștii conflictului libian au salutat apelul Națiunilor Unite din luna martie 2020 pentru încetarea focului. Lupta, însă, s-a intensificat, afectând mai multe zone rezidențiale din capitala Libiei. Violența a deplasat 200.000 de persoane de la începutul anului, marea majoritate în capitala Tripoli, potrivit Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM). În rezultatul continuării luptelor a fost deteriorat un spital din Tripoli, unde sunt tratați pacienți infectați cu COVID-19. “Rămâne un decalaj imens între declarații și acte”, a declarat Guterres, reprezentantul ONU cu referire la situația din Libia. În acest conflict, Turcia sprijină guvernul de la Tripoli, recunoscut de ONU, care se confruntă timp de un an cu o ofensivă a mareșalului Khalifa Haftar. Conform opiniei lui F. Balanche, refuzul Occidentului de a se

implica în soluționarea conflictului din regiune ar putea favoriza forțele pro-Haftar susținute de Rusia, Egipt și Emiratele Arabe Unite. Țările occidentale au fost lovite puternic de pandemie, ceea ce le-ar putea împinge să-și devieze resursele militare de la conflictele externe, dar și să slăbească procesul de negociere. Potrivit unui raport al International Crisis Group (ICG), eforturile de a asigura încetarea focului în Libia „nu se mai bucură de atenție" din partea statelor occidentale. [5]

În Libia, după cum au subliniat F. Wehrey, specialist in domeniul relatiilor internaționale, pandemia COVID-19 a oferit un impuls miliției, oferindu-le o oportunitate de a canaliza asistența medicală către luptătorii lor și de a instrumenta criza pentru a recompensa și consolida rețelele de patronaj și comunitățile favorizate. În mod tulburător, spitalele din Libia sunt amenințate de atacurile de rachetă, care agravează situația. [1]

Irakul nu mai este prins de un conflict pe deplin, dar rămâne vulnerabil la o reapariție a IS **(**Statul Islamic) în unele regiuni. Iranul și Statele Unite sunt două dintre țările cele mai afectate de coronavirus, dar nu a existat niciun semn de renunțare la lupta lor pentru influență, care s-a jucat în mare parte pe pământul irakian.

În Irak, ISIS (Statul Islamic – n.a.) și-a încetat atacurile în satele din nordul țării și se deplasează pentru a exploata lista din ce în ce mai mare de crize din Bagdad - de la escaladarea dintre SUA și Iran, scăderea prețurilor petrolului și proteste la nivel național. În timpul unei crize de sănătate publică, ISIS poate reînvia și își poate extinde influența pentru a răspunde nevoilor comunităților locale, în modul în care alte autorități - cum ar fi guvernul de la Bagdad - nu au făcut-o. Cel puțin, eșecurile din Bagdad permit ISIS să se poziționeze ca o alternativă viabilă a politicii oficiale a Bagdadului. [1] Chiar dacă războiul în Irak s-a încheiat deja, țara rămâne amenințată de o reînviere a IS în unele regiuni, în timp ce tensiunile dintre Statele Unite și Iran nu dau semne de un eventual compromis. Washingtonul tocmai a instalat baterii antiaeriene de apărare, ridicând temerile unei noi escaladări cu Iranul, ai cărui deputați irakieni sunt responsabili pentru rachetele lansate pe Zona Verde din Bagdad, unde se află ambasada americană și bazele militare care găzduiesc soldați SUA [5].

Frica de pandemie nu a oprit conflictele în curs de desfășurare în Afganistan, iar liderii grupării extremiste Statul Islamic au încurajat în mod deschis adepții să lanseze atacuri la nivel global. Între timp, blocajele, carantina și interdicțiile de călătorie pot slăbi monitorizarea încetării focului și misiunile de menținere a păcii în zonele de conflict din întreaga lume. [11]

Procesul de pace lansat între talibani și guvernul președintelui Ashraf Ghani pe fundalul pandemiei, pare să aibă succes. În Afganistan apar șanse iluzorii de încetare a focului, însă președintele Ashraf Ghani continuă să se confrunte cu o criză politică continuă.

Discuțiile privind schimbul de deținuți dintre guvernul de la Kabul și insurgenții talibani au lovit un blocaj rutier după ce insurgenții au ieșit din dialog, respingând eliberarea Kabulului de captivi drept „inacceptabilă". Talibanii insistă la eliberarea a 5.000 dintre luptătorii săi în schimbul a 1.000 de soldați afgani ca parte a acordului de încetare a focului, semnat între SUA – Talibani. Kabulul vrea să elibereze mai puțini luptători, eliberarea fiind făcută în etape. De asemenea, dorește ca discuțiile intraafgane să aibă succes până la eliberarea ultimilor luptători talibani. Gruparea Talibanilor este dispusă să suspendeze temporar lupta împotriva forțelor afgane în zonele lovite de coronavirus, respingând rapoartele de știri, precum că grupul ar putea declara încetarea focului pe fondul pandemiei. [10]

Frica față de virusul COVID-19 a închis prompt fluxul de migrație la granița dintre Grecia și Turcia. Aceleași circumstanțe l-au convins pe Recep Tayyip

Erdogan, președintele turc, ca pe 18 martie 2020 să închidă posturile de frontieră cu Grecia, deschise cu o săptămână mai devreme, oferind coridor la zeci de mii de migranți fără probleme și solicitanți de azil din Turcia să se mute în Europa. Astfel, coronavirusul i-a creat mari probleme unuia dintre cei mai autoritari lideri din regiune - președintelui Erdogan. [3]

Pe fondul coronavirusului, conflictul israeliano-palestinian nu aduce niciun răgaz. Israelul își continuă atacurile asupra satelor și orașelor anexate din Cisiordania și solicită eliberarea a aproximativ 5.000 de palestinieni din închisorile israeliene. Solicitările au fost respinse de Tel Aviv. Palestinienii au lansat un plan care solicită 137 de milioane de dolari de la donatorii internaționali pentru răspunsul lor la COVID-19, însă oficialii spun că există puține finanțări disponibile, deoarece țările occidentale sunt preocupate de soluționarea propriilor crize. Guvernul Palestinian ar putea lupta pentru achitarea salariilor complete angajaților săi, dar zeci de mii de palestinieni care lucrau în Israel pentru a-și susține familiile s-au întors acasă fără a fi plătiți pe durata crizei. În ciuda coronavirusului, israelienii și palestinienii nu par să spargă gheață în privința problemelor stringente, care necesită eforturi din partea ambelor state pentru a fi soluționare.

Zone conflictogene care continuă confruntările în condiții de pandemie COVID-19

În contextul analizei repecursiunilor virusului COVID-19 asupra zonelor conflictogene, merită atenție și zona Caşmirului. Astfel, Caşmirul administrat de India, este la fel afectat de virus. COVID-19 a lovit cea mai militarizată zonă din lume. India nu a acordat atenție apelului de „încetare a focului", lansat de către ONU, deoarece armata sa continuă să asedieze satele și orașele din Kaşmir. În ciuda pandemiei și a înregistrării în regiune a celei mai precare infrastructuri de sănătate, India a dispus, de asemenea, un nou plan „de colonizare" ce ar permite indienilor non-locali, care îndeplinesc anumite criterii, să-și asume locuri de muncă și proprietăți în regiunea în litigiu. De asemenea, a respins apelurile pentru eliberarea a mii de prizonieri din Kaşmir, deținuți în temnițele indiene. Între timp, forțele armate din Pakistan și India, de facto, au ridicat derapaje la Linia de Control care împarte Caşmirul în porțiuni administrate ale Pakistanului și Indiei. [12]

Pe măsură ce pandemia COVID-19 se răspândește în zonele de conflict, impactul va fi imprevizibil și catastrofal. Aceste zone sunt de obicei inaccesibile și periculoase, complexe din punct de vedere politic. COVID-19 începe deja să expună fracturi, prejudecăți și slăbiciuni în rândul multor populații marginale sau afectate de conflict. Discriminarea existentă împotriva grupurilor etnice sau religioase minoritare se intensifică, deoarece se consideră că acestea răspândesc virusul. În Pakistan, musulmanii șiiti minoritari au fost acuzați că au importat virusul din Iran, creând implicații grave pentru tensiunile comunitare și o provocare pentru cei care organizează un răspuns cuprinzător [11]. De la cartierele urbane din India, până la zonele rurale din Asia de Sud-Est, sfaturile înaintate de către oficialii ONU și ai OMS cu privire la COVID-19 au fost respinse.

Acest exemplu arată cum crizele subite pot rupe tiparele de comportament, generând uneori un interes comun pentru a pune capăt violenței. În alte cazuri, o criză majoră precum COVID-19 poate duce la mai multe conflicte. Guvernele profită deja de legislația de urgență și de ơ mass-media internațională pentru a-și suprima rivalii. În februarie 2020, Guvernul Myanmar a efectuat atacuri aeriene și la sol asupra unui grup armat într-o zonă dens populată din statul Rakhine. [11]

Nu mai puțin îngrijorătoare este și situația în taberele de refugiați Rohingya din Bangladesh: peste un milion de oameni trăiesc în adăposturi supraaglomerate, iar serviciile de salubrizare și sănătate sunt reduse la minimum. Deoarece guvernul interzice accesul la

Internet și serviciile de telefonie mobilă în tabere, rezidenții au acces limitat la informații privind prevenirea bolilor, lucru care ar putea salva viața. În același timp, rata mare de malnutriție poate crește riscul de contagiune între refugiați și populația locală. Dacă COVID-19 se va răspândi în taberele de refugiați, conform declarațiilor reprezentanților misiunilor umanitare, virusul se va răspândi major, ceea ce ar putea declanșa o reacție ostilă din partea bengalezilor care trăiesc în zonele înconjurătoare și sunt deja exasperați de prezența îndelungată a refugiaților.

Crește îngrijorarea cu privire la un posibil focar de COVID-19 în cea mai mare tabără de refugiați din Bangladesh - Rohingya. Oficialitățile din Dhaka au închis aproape un milion de refugiați din statul Rakhine din Myanmar. Conform declarațiilor făcute de către reprezentanții agențiilor umanitare, aproximativ 350.000 de persoane strămutate din statul Rakhine sunt vulnerabile la boală. Experții au avertizat că maladia din Cox›s Bazar (oraș în Bangladesh) s-ar putea răspândi rapid prin aleile aglomerate, îmbibate cu deșeuri de canalizare, unde minoritatea musulmană persecutată este adăpostită sub pânze și bârci de bambus. [2] De asemenea, guvernul Bangladeshului a restricționat accesul la Internet mobil pentru aproape 900.000 de refugiați rohingya din taberele de refugiați din jurul orașului Cox›s Bazar. Persoanele suspectate de infectare cu virusului COVID-19 sunt stigmatizate, ceea ce duce la minimizarea simptomelor și la refuzul de a solicita tratament.

În *Mali* situația rămâne de asemenea tensionată. Mali a organizat alegerile parlamentare cu întârziere, în ciuda unei insurgențe în regiunile centrale și de nord. Principalul lider al opoziției din Mali, Soumaila Cisse, a fost atacat și înlăturat forțat de la putere în martie 2020, în timp ce se deplasa pe traseul din regiunea de nord a Timbuctului. Atacatorii i-au ucis garda de corp, luând-ul ostatic pe Cisse și șase membri ai delegației sale. [8]

Din 2004, sudul *Thailandei* se luptă cu o confruntare sângeroasă dintre celulele armate locale și armata thailandeză. Sute de împușcături, bombardamente, represalii și atacuri de răzbunare s-au soldat cu peste 7.000 de morți. Amenințarea COVID-19 a dus la o diminuare minoră a situației, deoarece principala fracțiune rebelă a decis în mod informal să amâne ostilitățile până când pandemia este prezentă [11].

În contextul emergenței virusului COVID-19, continentul african este acum preludiul unei eventuale tragedii. Statele de pe acest continent anterior s-au confruntat cu maladii precum Ebola, SIDA sau malaria. Capacitățile guvernamentale, în multe cazuri, sunt incapabile să acorde ajutor de primă necesitate pentru diminuarea focarului COVID-19 din cauza problemelor interne. Deși epidemia ar putea întrerupe o parte din violența și insurgențele teroriste situate în fâșia care se întinde din Somalia până în Senegal, aceasta nu este în niciun caz o consolare, deoarece, într-o etapă probabilă de urgență, violența va adopta o altă dinamică. Există conflicte și violență care abia încep. Provocările amenință acum sănătatea publică mondială la fel de grav ca și sistemul economic internațional. Războiul „civil" din Libia, dincolo de a arăta semne de distincție, a crescut în intensitate, în ciuda numărului tot mai mare de focare din Africa de Nord. Atât guvernul de la Tripoli (recunoscut de Națiunile Unite și susținut în principal de Algeria, Qatar și Turcia), cât și armata națională a lui Khalifa Haftar (susținută de Arabia Saudită, Egipt, Emiratele Arabe Unite, Franța și Rusia) sunt conștienți de faptul că conflictul nu poate înceta nici în situația de pandemie. În acest caz, apariția COVID-19 poate funcționa ca un catalizator pentru conflict. [7]

Somalia, țara din Cornul Africii, este și ea afectată de COVID-19. Coronavirusul ar putea, de fapt, să fie mai răspândit și să poată în curând să pună la grea încercare întreg sistemul de sănătate al unei țări care este în conflict de aproape trei decenii. Somalia a fost cufundată în haos odată cu căderea autocratului Mohamed Siad Barre în 1991, iar acum suportă atacuri

periodice din partea grupării militante Al Shabab, care este legată de Al Qaeda.

Forțele de apărare din sudul *Camerunului* (SOCADEF) constată o încetare temporară a focului din cauza focarului de coronavirus. Liderul Ebenezer Akwanga a declarat că grupul său va înceta focul între 29 martie și 12 aprilie pentru a permite asistență și testare umanitară a populației în zonă. Conform SOCADEF, națiunea majoritară, vorbitoare de limbă franceză, a fost marginalizată. Timp de trei ani, grupul lui Akwanga se luptă cu forțele guvernamentale din regiunile anglofone încercând să creeze un stat separat numit „Ambazonia". Cu toate acestea, nu există nici un indiciu că Forțele de apărare ale Dragonilor Roșii, Tigrilor și Ambazoniei - grupuri majore rebele care doresc independența în zonele vorbitoare de limbă engleză din Camerun doresc încetarea focului pe fondul coronavirusului [8].

Un tablou nu mai puțin pesimist reprezintă nordul *Mexicului*. Acesta oferă imaginea unui stat, populația căruia este afectată economic, circumstanță care reflectă consolidarea grupurilor asociate cu fapte penale împotriva societății în regiunile în care există o absență de guvernare. Mafiile dedicate producției sau distribuției de substanțe ilicite în lume, precum și a celor responsabili pentru traficul ilegal de mărfuri, au fost afectate de scăderea bruscă a cererii. Reacția fiecărei organizații va depinde de circumstanțele lor specifice, în unele cazuri vor fi nevoite să migreze către alte activități ilegale, cum ar fi furtul, extorsiunea sau infracțiunea informatică; în alte cazuri, vor deveni mai violenți și vor încerca să folosească ocazia pentru a se extinde. În caz contrar, în unele regiuni din America Latină sau Asia, grupările criminale vor deveni aliați importanți pentru a monitoriza respectarea izolării sociale [7].

În *Venezuela*, după cum a anunțat grupul Crisis în 2016, ciocnirea dintre Guvernul Chavist și opoziția au compromis serviciile de sănătate. Într-un context în care economiile deja fragile ale Americii Centrale sunt sub presiune puternică, expulzările din Statele Unite și Mexic ar putea expune un număr din ce în ce mai mare a acestor populații strămutate la o recepție frigidă în țara lor, deoarece populațiile naționale pot fi îngrijorate că refugiații care răspândesc virusul. Mulți deportați ar putea să nu aibă altă opțiune decât să se întoarcă la granița cu Statele Unite, cu ajutorul rețelelor de trafic de persoane, sau să devină victime sau complici ai grupurilor și bandelor criminale prezente în toată regiunea. În multe cazuri, impactul COVID-19 asupra refugiaților și a persoanelor strămutate va afecta în continuare femeile, care reprezintă de cele mai multe ori majoritatea în rândul populațiilor strămutate din regiunile în conflict. Stigmatizate din cauza legăturii (reale sau prezumte) pe care le-au avut cu grupurile armate, aceste femei întâmpină imense dificultăți în accesarea serviciilor și hrănirea familiilor lor. Femeile și copiii deplasați, expuși exploatării sexuale sau violenței și a căror reintegrare în comunități nu este prioritatea guvernelor slabe sau indiferente, vor fi primele afectate de crizele economice care, la fel, vor contribui la răspândirea a virusului.

Vulnerabilitatea la COVID-19 a refugiaților și a persoanelor strămutate se explică parțial prin faptul că virusul ar putea slăbi serios capacitatea instituțiilor internaționale de a acționa în zonele de conflict. OMS și reprezentanții altor agenții internaționale sunt îngrijorați de faptul că restricțiile legate de virus vor perturba lanțurile umanitare de aprovizionare. Dar organizațiile umanitare nu sunt singurii actori ai sistemului multilateral de asemenea, pot fi afectate. Efectele potențiale ale COVID-19 asupra punctelor de stres specifice sunt amplificate de faptul că sistemul global a fost deja redirecționat. Astfel, perioada actuală se distinge de alte crize internaționale, încă relativ recente. Atunci când criza financiară a provocat o încetinire economică globală în 2008, Statele Unite au avut încă un efect suficient pentru a modela răspunsul internațional prin G20, chiar dacă Washingtonul a avut grijă să implice Beijing în acest proces. În 2014, Sta-

tele Unite și-au asumat răspunderea, deși într-un mod tardiv, la criza Ebola din Africa de Vest, cu ajutorul unor țări precum Regatul Unit, Franța, China sau Cuba. Astăzi, Statele Unite - a căror influență internațională a slăbit deja considerabil - au gestionat simultan răspunsul național la Covid-19, nu au reușit să unească alte națiuni, condiționând resentimente internaționale. Președintele Donald Trump nu numai că a insistat asupra originii chineze a bolii, dar a criticat și Uniunea Europeană de lipsă de solidaritate. [2]

Concluzii

Până în prezent, focare mari de COVID-19 s-au produs în țările prospere și relativ stabile - acestea sunt China, Iran, Japonia, Italia și Coreea de Sud. Fiecare dintre aceste state are un guvern central puternic și servicii medicale organizate. În țările cu sisteme de sănătate mai puțin dezvoltate, virusul va fi mai greu de combătut și de detectat. Acest lucru este valabil pentru unele state africane, precum și pentru teritoriile afectate de război din Siria, Libia sau Yemen. O altă mare problemă o reprezintă numeroșii refugiați veniți din Orientul Mijlociu în Europa. De fapt, acești oameni erau dincolo de orice garanții sociale. Locuiesc în tabere aglomerate, în condiții sanitare precare. Acest lucru îi face cel mai vulnerabil obiectiv pentru o pandemie. Milioane de imigranți sunt dispersați în Irak, Liban, Turcia, Siria și Iran. Mișcarea necontrolată a persoanelor fără acces la îngrijiri de bază medicale nu va face decât să crească răspândirea bolii [13]. Astfel, analizând situația din zonelor conflictogene, putem menționa că repercusiunile virusului COVID-19 pot fi devastatoare nu doar pentru statele slab dezvoltate, dar și pentru cele dezvoltate.

Bibliografie

1. Alaadin R. COVID-19 will prolong conflict in the Midlle East. https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/04/24/covid-19-will-prolong-conflict-in-the-middle-east/

2. Deportation and Disease: Central America's COVID-19 Dilemmas.**1**https://www.crisisgroup.org/fr/global/sb4-covid-19-and-conflict-seven-trends-watch

3. Conflits, pollution, délinquance... les bonnes surprises du coronavirus. https://www.lesechos.fr/monde/enjeux-internationaux/conflits-pollution-deliquance-les-bonnes-surprises-du-coronavirus-1190152

4. COVID-19, accélérateur ou réducteur de conflits dans le monde? https://ici.radio-canada.ca/nouvelle/1679756/coronavirus-impacts-conflits-planete

5. COVID-19: quel impact sur les conflits au Moyen-Orient ? https://www.lapresse.ca/international/moyen-orient/202004/09/01-5268664-covid-19-quel-impact-sur-les-conflits-au-moyen-orient-.php

6. COVID-19 : les conseils de l'ONU pour vivre au mieux le confinement. https://www.un.org/fr/coronavirus-covid-19-fr/covid-19-les-conseils-de-lonu-pour-vivre-au-mieux-le-confinement

7. El COVID-19 y el estado de los conflictos internacionaleshttp://revistafal.com/el-covid-19-y-el-estado-de-los-conflictos-internacionales/

8. How Covid-19 is impacting major global conflicts. https://www.trtworld.com/life/how-covid-19-is-impacting-major-global-conflicts-35292

9. La vulnérabilité des populations vivant dans des situations de conflit. https://www.icrc.org/fr/nos-activites/coronavirus-pandemie-de-covid-19

10. No Ceasefire For African Conflicts Amidst COVID-19. https://theowp.org/no-ceasefire-for-african-conflicts-amidst-covid-19/

11. Peace and the pandemic: the impact of COVID-19 on conflict in Asia. https://devpolicy.org/peace-and-the-pandemic-the-impact-of-covid-19-on-conflict-in-asia-20200414/

12. What impact is Covid-19 having on Middle East conflicts? https://www.bangkokpost.com/world/1893535/what-impact-is-covid-19-having-on-middle-east-conflicts-

13. Коронавирус влияет не только на мировую политику. Обьясняем почему. https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/7968279

14.Эксперт оценил влияние коронавируса на международные конфликты. https://ria.ru/20200420/1570317749.html